

MÓDSZERTANI MEGJEGYZÉSEK

2000-ben a hazai és nemzetközi igények kielégítése érdekében – az Európai Unió ajánlásainak megfelelően – a Központi Statisztikai Hivatal általános mezőgazdasági összeírást (ÁMÖ 2000) hajtott végre. Tíz évvel később, 2010. június 1–21. között, került sor az ÁMÖ 2010 végrehajtására, melynek eszmei időpontja 2010. június 1. volt.

Az EUROSTAT módszertani előírásai szerint elvégzett 10 évenkénti, teljes körű gazdaságszerkezeti összeírásoknak az a feladata, hogy az ország mezőgazdaságáról teljes, hiteles és pontos képet adjanak. Az összeírások végrehajtásának első és legfontosabb lépése az adatszolgáltatási egységek, azaz a gazdaságok kijelölése.

A **gazdasági szervezetek** a végzett mezőgazdasági tevékenység alapján – annak méretétől függetlenül – válnak az összeírás alanyaivá.

Az **egyéni gazdaságok** esetében definiálni kell a megfigyelés körébe kerülő mezőgazdasági tevékenység méretét is, azaz azt a határt, amely felett a mezőgazdasági tevékenységet végző háztartások, egyéni vállalkozók a megfigyelés körébe tartoznak. Ezt nevezzük **gazdaságküszöbnek**. Azok a tagállamok, amelyek egy hektárnál nagyobb felmérési küszöbértéket alkalmaznak, kötelesek ezt a küszöbértéket úgy meghatározni, hogy ezzel csak azokat a legkisebb gazdaságokat zárják ki a felmérésből, amelyek együttesen az adott tagállam közbirtok nélküli teljes használatban lévő mezőgazdasági területének legfeljebb 2 %-át vagy a teljes számosállategység legfeljebb 2 %-át adják.

E kiadvány a 2000. és 2010. évre vonatkozóan tartalmazza a mezőgazdasági tevékenységet folytató gazdasági szervezetek és egyéni gazdaságok **gazdaságtipológiáját**. A kiadvány táblái a gazdaságok számát és összesített standard termelési értékét tartalmazzák tevékenységi típus és/vagy ökonómiai méret szerinti bontásban. Az adatok összeállításának módszertana megfelel az Európai Unió gazdaságtipológiára vonatkozó előírásainak (1242/2008/EK rendelet). A táblázatok nem tartalmazzák a jogszabály szerinti összes gazdálkodás típusát, csak azokat, amelyek Magyarországon is előfordulnak. Az adatok teljes körű összehasonlíthatósága érdekében, mindkét évre vonatkozóan a 2007. évi standard termelési értékeket használtuk fel.

Bulgária, Lettország és Litvánia (gazdálkodás típusa szerinti megoszlás nagyon hasonló hazánkéhoz), Franciaország (megközelítőleg ugyanannyi gazdaság mellett tízszer magasabb STÉ) és Hollandia (legmagasabb egy gazdaságra jutó STÉ) került kiválasztásra.

Az összehasonlítást megnehezíti, hogy a gazdaságok száma, a gazdaságküszöb tagállami megállapítása következtében, sok esetben nagyságrendileg eltér.

Az adatok forrása:

- A KSH által 2000. április 1-21. között végrehajtott általános mezőgazdasági összeírás és a 2010. június 1–21. között végrehajtott általános mezőgazdasági összeírás adatai. 2000-ben az 1999. évi XLVI. törvény előírásai alapján, 2010-ben a 1166/2008. számú Európai Parlamenti és Tanácsi rendelet és a 2010. évi XXIV. törvény alapján került sor az összeírásra.

- Az Agrárgazdasági Kutató Intézet által üzemeltetett Mezőgazdasági Számveteli Információs Hálózat regionális standard termelési érték adatai az egyéni gazdaságokra és a gazdasági szervezetekre vonatkozóan.

Fogalmak:

Egyéni gazdaság: a mezőgazdasági tevékenységet folytató háztartás, vagy adószámmal rendelkező egyéni vállalkozás által működtetett gazdaság.

Gazdasági méretkategória: a gazdaságban előállított összes termék standard termelési értékének euróban kifejezett összege.

Gazdasági szervezet: jogi és nem jogi személyiségű gazdasági társaság, az egyéni vállalkozók és az egyéni gazdasági tevékenységet folytatók nélkül.

Gazdaságküszöb: az a határ, ami felett egy háztartás vagy egyéni vállalkozás gazdaságnak minősül. Hazánkban a KSH a 2000-es és 2010-es összeírás során az alábbi határértékeket alkalmazta:

- a használatában lévő
 - termőterület** (szántó, konyhakert, gyümölcsös, szőlő, gyepek (rét+legelő), erdő, halastó, nádas összesen) legalább **1500 m²**, vagy
 - gyümölcsös-, illetve szőlőterület összesen legalább 500 m²** (amely során az ültetvény nagyság kritériumának is meg kell felelni: a törzses gyümölcsfajok legalább 400 m², bogyós gyümölcsfajok és szőlő legalább 200 m²), vagy
 - járható **üvegház, illetve fóliasátor/ház** területe összesen **legalább 100 m²**, vagy
 - gombatermesztésre használt alapterület legalább 50 m²**, vagy
- a tartott
 - egy nagyobb élőállat** (szarvasmarha, bivaly, sertés, ló, juh, kecske, emu, strucc, szamár, öszvér), vagy
 - 50 db baromfi** (tyúkféle, lúd, kacsa, pulyka, gyöngyös összesen), vagy
 - 25 db házinyúl**, vagy
 - 25 db prémes állat**, vagy
 - 25 db vágógalamb**, vagy
 - 5 méhcsalád**, vagy
 - mezőgazdasági szolgáltatást** végzett az elmúlt 12 hónap során

Gazdaságtípológia: AZ EU-ban működő gazdaságok gazdaságtípus, ökonómiai méret és a gazdasághoz közvetlenül kapcsolódó egyéb jövedelemszerző tevékenységek jelentősége szerinti egységes osztályozását jelenti.

Standard termelési érték (STÉ): az egyes jellemző mezőgazdasági tevékenységek (növénytermesztés, állattenyésztés) esetében, a bruttó termelés felvásárlási áron számított értékét jelenti az adott régióban. A standard termelési értéket termékenként kell megállapítani. A STÉ a főtermék(ek) és a másodlagos termék(ek) értékének összege. A növénytermesztési ágazatok esetében az STÉ-t a hektárban kifejezett terület alapján, míg az állattenyésztési ágazatok esetében az STÉ-ket a létszám alapján számítják ki. A STÉ nem tartalmazza a hozzáadottérték-adót, a termékekre kivetett adókat és a közvetlen kifizetéseket. A STÉ ötéves bázisidőszakra számított átlagos alapadatokból kell megállapítani.

Tevékenységtípus: a különböző ágazatok standard termelési értékének a gazdaság teljes termeléséhez való relatív hozzájárulásának arányában kell megállapítani. Gyakorlati okokból a szőlőtermesztés esetén nem különböztetünk meg minőségi bor előállítás 2000-ben.